

ния изменения и прекращения трудовых правоотношений. Целью данной статьи является характеристика юридических фактов, освещение их признаков и свойств. Задание данной статьи — дать определения понятию юридических фактов, проанализировав существующие в юридической науке подходы к этому вопросу и исследование особенностей их природы.

Ключевые слова: трудовое право, трудовые правоотношения, юридический факт, признаки юридических фактов, свойства юридических фактов.

Summary

Andronova V. A. Legal Facts in a Labour Right: Concept, Signs and Properties. — Article.

In the article influence of legal facts opens up on labour legal relationships. It is necessary to mark that legal facts are considered only actually the grounds of origin changes and stopping of labour legal relationships. The aim of this article is description of legal facts, illumination of their signs and properties. The task of this article are dates of determination to the concept of legal facts analysing the existing in legal science going near this question and research of features of their nature.

Keywords: labour right, labour legal relationships, legal fact, signs of legal facts, property of legal facts.

УДК 340.15:349.6

Б. В. Кіндюк

РАДЯНСЬКЕ ЗАКОНОДАВСТВО ПРО КОЛГОСПНІ ЛІСИ

Актуальність теми дослідження пов'язана із двома обставинами. По-перше, проблема правового режиму колишніх колгоспних лісів дотепер не вирішена на законодавчому рівні. При цьому їх площа становить майже 22 % від усієї площі лісів України і тому вони відіграють важливу роль у процесі забезпечення стабільності сільськогосподарського виробництва. Більшість із колишніх колгоспних лісів перебувають у незадовільному стані, у них відбуваються незаконні вирубки та інші правопорушення.

По-друге, історія появи цієї категорії лісів містить у собі багато «білих плям», пов'язаних з політичним аспектом даного питання. Із цієї причини цілий ряд нормативно-правових документів щодо колгоспних лісів, виданих у перші роки Радянської влади на Україні, в наступний період не тільки не аналізувався, але й не згадувався в юридичній літературі.

Дослідження історії розвитку законодавства про колгоспні ліси має сприяти розробці концепції їх сучасного правового режиму, що допоможе зберегти ці ліси і раціонально використовувати цей природний ресурс.

Аналіз публікацій. Радянське законодавства про колгоспні ліси не одержало системного висвітлення в юридичній літературі. Окремі аспекти проблеми представлені в роботах правознавців Л. І. Дембо, Г. Н. Полянської, Д. Н. Ісупова, Л. А. Заславської, В. Л. Мунтяна, В. Ф. Горбового, В. І. Лозо, О. І. Логвіненко, лісоводів С. А. Генсирюка, О. І. Фурдичко, В. В. Лаврова, Є. І. Торцева, екологів В. Е. Борейко, А. Д. Бегеки.

Метою роботи є виявлення закономірностей і особливостей розвитку радянського законодавства про колгоспні ліси.

Виклад матеріалів дослідження. У радянській юридичній літературі загальноприйнятою вважалася точка зору про те, що правовою основою виникнення колгоспних лісів став «Декрет про землю», прийнятий II Всеросійським з'їздом Рад 26 жовтня (8 листопада) 1917 р. [7, 34].

Колгоспні ліси одержали окремий правовий режим тільки в 1948 р. після введення в дію ряду нормативно-правових документів. З метою не допускати згадування про селянські ліси, що існували до Жовтневої революції, у радянські правові акти було введено поняття лісів трудового селянства [1, 99]. Виходячи із цих міркувань, ліси, що перебували у володінні селян до революції 1917 р., прирівнювалися до колгоспних [5, 183].

У реальності, до встановлення Радянської влади, лісовий фонд України розподілявся в такий спосіб: 65,7 % перебувало в приватній власності (при цьому відзначимо, що власниками, серед інших, могли бути селяни), 19,5 % належало державі, 8,8 % — селянським общинам, 1,5 % — церкви й 4,5 % іншим власникам [3, 88].

Селянські ліси існували на українських та російських землях споконвічно. Але правовий режим селянських лісів веде свій початок з генерального межування, яке розпочалось у 1766 р. і продовжувалось до середини XIX ст. Такий статус отримали ліси, які прилягали до сіл, в яких проживали державні селяни. Режим селянських лісів був змінений іменним указом Олександра I від 2 квітня 1801 р. [9, № 19815, с. 604–605], який дозволив селянам користування лісами, в тому числі — вирубку лісів для задоволення їхніх потреб. Подальше збільшення їх кількості й площ відбулося на підставі маніфесту Олександра II про звільнення селян від 19 лютого 1861 г., а чергова зміна правового режиму була закріплена Положенням про збереження лісів від 4 квітня 1888 р. — основним актом лісового законодавства царської Росії.

Основним завданням селянських общинних лісів було задоволення сільських громад у лісоматеріалах і побічних видах користування.

Після Жовтневої революції почала проводитися політика націоналізації цього природного ресурсу, підставою чому став Декрет ВЦВК РРФСР «Про ліси» від 27 травня 1918 р. Стосовно до України норми цього акта були відтворені в Декреті РНК УРСР від 8 квітня 1920 р. «Про націоналізацію всіх колишніх казенних, монастирських, міських і поміщицьких земель», який проголосив передачу усх лісів у державну власність [1, 5]. На підставі цього документа всі ліси на території України були передані в єдиний державний лісовий фонд. Лише через п'ять років по закінченні громадянської війни, керівництво Радянської України вирішило повернути селянам частину лісів, правовою підставою чого став Декрет РНК УРСР від 27 травня 1925 р. «Про ліси трудового користування й про задоволення селянства лісами й побічним користуванням державних лісів УРСР» [1, 77]. Селянам передавалися, по-перше, ті ліси, якими раніше вони володіли на правах особистої власності, так звані селянські трудові ліси, по-друге, ліси «нетрудового» використання, тобто ті, які не мож-

на використовувати у виробничих цілях. За даними Л. В. Новака, тоді населенню України було передано 1 702 395 га або 39,6 % лісів, різним установам — 77 802 га або 1,8 % [8, 32].

Декрет передбачав і ряд негативних для лісової галузі України заходів, а саме — дозвіл на корчування 601 тис. десятин і знищення ще 246,6 тис. десятин, які передбачалося перевести в землі сільськогосподарського призначення, тобто всього пропонувалося зрубати 847,6 тис. десятин або 932 тис. га лісу. Відомий український лісівник О. І. Фурдичко вважає, що цей крок комуністичного режиму слід трактувати як злочин проти навколишнього середовища [10, 276].

Процес передачі лісів окремим селянам і колективним господарствам тривав усього один рік. Уже в 1926 р. була видана постанова ВУЦВК та РНК УРСР «Про лісове господарство України», яка заборонила виділення лісів з державного фонду [7, 37].

З узяттям курсу на повну колективізацію українського села (1929 р.) ліси, що раніше перебували в користуванні селянських общин, були перетворені на колгоспні ліси. До початку 30-х років на балансі створених колективних господарств перебувало 27,9 % загальної площі українських лісів [7, 38]. Утвердження колгоспного ладу мало свої наслідки і для режиму колгоспних лісів. Для того, щоб ліквідувати черезсмужжя і отримати компактні утворення в межах колгоспів, з державного фонду передавалися окремі ділянки лісів, до колгоспних лісів додавалися полезахисні смуги, штучні насадження на пісках і ярах, лісові зарості по старому ріллю, вигонах і незасвоєних землях.

Колгоспні ліси, як і селянські общинні, виконували для сільських громад практично однакові економічні функції. Це можливість заготовки деревини, другорядних лісових матеріалів і побічне лісокористування, таке як сінокосіння, збирання плодів, грибів, трав.

Але форсована індустріалізація у сукупності з відсутністю господарської самостійності колгоспів привело до масового вирубування лісів, особливо по берегах річок, де транспортування лісу було найпростішим. Намагаючись протистояти цьому очевидно шкідливому процесу, радянський уряд прийняв постанову «Про організацію лісового господарства» від 31 липня 1931 р. Усі лісові масиви за цільовим призначенням були поділені на дві зони: лісокультурну та лісопромислову. Українські ліси увійшли до другої зони. Користування лісом у цій зоні дозволялось лише в обсязі, який не перевищував середній приріст. Постановою ЦВК та РНК СРСР від 2 липня 1936 р. була виокремлена водоохоронна зона, яка, серед іншого, включала ліси у басейні Дніпра, ліси Вінницької та Одеської областей.

Постановою РНК СРСР від 25 травня 1937 р. № 786 «Про ліси в заборонній смузі водоохоронної зони, переданих колгоспам у вічне користування» такі ліси вилучалися в колгоспів і передавалися Головному Управлінню лісоохорони та лісонасаджень УРСР. До водоохоронної зони увійшли всі лісові масиви в басейні Дніпра, шестикілометрова смуга по обом берегам Сожу, Прип'яті, чотирикілометрова смуга по обох берегах Тетерева, Псла, Ворскли, Інгульця, Сейму [7, 39].

Отже, режим колгоспних лісів, а ще більше практика засторсування лісового законодавства у довоєнні роки були суперечливими. З одного боку, колгоспи мали у користуванні доволі велику кількість лісів, причому частина їх була отримана з державного фонду, з іншого — розпорядження лісовими багатствами мало залежало від колгоспів, було спрямоване на досягнення, передусім, загальнодержавних економічних, а не лісоохоронних та лісовідновних цілей.

В післявоєнні роки, після остаточного становлення території України, площа селянських лісів зросла до 2,7 млн га, проте їх частка в загальній площі знизилася до 26 %.

Проблема впорядкування правового режиму у повоєнні часи постала не тільки через збільшення їх площі, але й була спричинена наслідками Другої світової війни. Велика кількість сімей залишилась без даху над головою, що вимагало потужного житлобудування, а, у свою чергу — використання деревини. До того ж держава не в змозі була забезпечити відновлення житлового фонду без кооперативного та індивідуального житлового будівництва, що й знайшло відображення в Указі Президії ВР СРСР від 26 серпня 1948 р. «Про право громадян на купівлю та будівництво індивідуальних житлових будинків».

Виходячи із цього, 25 травня 1948 р. Президія Верховної Ради прийняла указ, що дозволив Радам Міністрів Союзних республік відпускати ліс колгоспникам у кількості до 50 м³ [5, 131]. Використовувати цей природний ресурс можна було на відновлення виробничих приміщень, житлових будинків, знищених пожежами й іншими стихійними лихами. Досить примітним є факт того, що ця правова норма має в лісовім праві дуже давню історію. Так, аналогічне положення було в першому законі про ліси, що діяв на українських землях — Лісовому Статуті Великого Князівства Литовського, прийнятому в 1567 р. [6]. З погляду вирішення людських проблем, прадавній закон мав ряд переваг, тому що не встановлював у випадках пожеж і інших стихійних лих ніяких обмежень на кількість виділюваного лісу. У тодішньому СРСР кількість порушень лісового законодавства в колгоспних лісах зросло до такої кількості, що 19 травня 1952 р. Рада Міністрів СРСР прийняла Постанову «Про незадовільне виконання постанови РМ СРСР» від 17 травня 1948 р.

Новий етап становлення інституту колгоспного лісокористування розпочався із прийняття в 1948 р. ряду основних нормативно-правових документів. До цього періоду на колгоспні ліси поширювалося лісове законодавство СРСР і союзних республік.

Першим з документів стала Постанова Ради Міністрів СРСР від 17 травня 1948 р. «Про впорядкування користування колгоспними лісами і покращання ведення господарства у них». Другим стало Положення про колгоспні ліси, затверджене Постановою Ради Міністрів СРСР від 22 травня 1948 р., яке визначило їхній правовий статус, порядок лісокористування, обов'язки по лісовідновленню, охороні та захисту. Усі заходи щодо лісовпорядкування, відновлення вирубаних площ і охорони лісів мали проводити колгоспи за рахунок власних коштів. Загальне керівництво лісовим господарством, облік лісового фонду в колгоспних лісах доручалися обласному управлінню сільського госпо-

дарства, а контроль над дотриманням правил і надання технічної допомоги покладалися на управління лісового господарства.

Третім документом стала Інструкція про влаштування колгоспних лісів, затверджена Міністерством сільського господарства СРСР 13 березня 1950 р.

У реальному житті більшість із положень нормативно-правових документів порушувалися і не виконувалися. Так, за даними Д. Н. Ісупова, площі захирашених колгоспних лісів обчислювалися мільйонами га. Необґрунтовано збільшувалися обсяги рубань, які часто проводилися без лісорубних білетів [5, 220].

Загальною рисою всіх трьох нормативно-правових актів була наявність у них положень, що ставили колгоспи під повний контроль партійно-господарського апарата, з яким необхідно було погодити обсяг вирубувань, плани лісовпорядкування, переведення лісів з однієї категорії до іншої.

Реформування радянської адміністративної системи, що почалося в середині 50-х років, відбилося на правовому режимі колгоспних лісів. Так, 25 лютого 1955 р. Рада Міністрів СРСР затвердила Положення про колгоспні ліси. Новий нормативно-правовий документ у принципі мало відрізнявся від варіанта 1948 р. за структурою. Відмінності стосувалися того, що до 1955 р. колгоспи фактично були відсторонені від користування закріплених за ними лісами. Тепер держава передавала колгоспним обсяг прав і обов'язків повноправних суб'єктів лісокористування. Інша зміна стосувалася того, що в Положенні 1948 р. переведення лісових площ в інший вид угідь допускалося лише з дозволу Ради Міністрів союзної республіки. Нормативно-правовим документом 1955 р. на такі дії колгоспи могли одержати дозволи в обласної ради. Крім цього збільшувався ступінь свободи колгоспів по витраті засобів, отриманих від реалізації деревини.

З метою поліпшення виконання лісогосподарських заходів Міністерством сільського господарства СРСР 30 червня 1955 р. були затверджені Правила ведення господарства у колгоспних лісах. Документ ставив за обов'язок колгоспам вести звітність: по лісокористуванню, лісовідновленню, захиснім лісонасадженням, охороні, захисті лісів.

Разом з тим корінний недолік законодавства про колгоспні ліси, а саме — відсутність повноправного господарювання колгоспів у лісовій справі, залишався. Недаремно в науці лісового права на підставі аналізу законодавства про колгоспні ліси склалася практично одностайна думка про те, що колгоспні ліси є частиною державного лісового фонду СРСР. До державного лісового фонду спеціалісти відносили навіть лісосмуги на сільхозугіддях. Права ж колгоспів зводилися виключно до лісокористування і те під жорстким контролем [4, 60-61].

Але найстрашніше було те, що й ці норми лісового законодавства постійно порушувалися органами влади під приводом економічної доцільності. Так, 7 лютого 1955 р. була ухвалена спільна Постанова ЦК КПРС і РМ СРСР № 192 «Про збільшення рубки лісу у центральних, південних і західних районах і покращання ведення лісового господарства СРСР». Більше того, в Україні у тому ж 1955 р. було дозволено зрубати понад норми 30 % лісосіки наступного, 1956 року! [4].

Розпочата у середині 1960-х рр. спроба проведення економічних реформ, також знайшла відбиття в правових документах щодо правового режиму колгоспних лісів. 4 березня 1968 р. Рада Міністрів СРСР прийняла нове Положення про колгоспні ліси. На його основі Міністерство сільського господарства СРСР і Державний Комітет лісового господарства СРСР прийняли Правила ведення господарства в колгоспних лісах від 19 березня 1969 р.

Положення встановлювало цільове призначення колгоспних лісів, а саме — полезахисні, протиерозійні, водоохоронні функції, а також задоволення потреб суспільного господарства колгоспів і потреб колгоспників у деревині, для здійснення побічних користувань і розвитку лісових промислів.

На відміну від державного лісового фонду, який включав три групи лісів, причому третя та частина друга група мали експлуатаційне значення, колгоспні ліси поділялися на дві категорії. До першої відносилися ліси, які виконували полезахисні, протиерозійні, водоохоронні функції (ліси уздовж рік та водоймищ, на гірських схилах, байрачні ліси, лісосмуги уздовж доріг, ліси у санітарних охоронних зонах тощо), до другої — усі інші колгоспні ліси.

Такий поділ викликав обґрунтовану критику з боку науковців, які вказували, що усі ліси мають бути поділені на однакові групи, причому слід врахувати те, що у колгоспів відсутній інтерес до лісів першої категорії, тому доцільно переведення їх до державного лісового фонду [11, 18–19].

Ці нормативно-правові документи діяли до кінця 1970-х рр. У 1977 р. Указом Президії Верховної Ради СРСР були введені до дії «Основи лісового законодавства Союзу СРСР і союзних республік». Відповідно до Основ Постановою Ради Міністрів СРСР від 17 листопада 1978 р. № 932 до «Положення про колгоспні ліси» були внесені зміни. Зокрема, на колгоспи було покладений обов'язок провести внутрішньогосподарське лісовпорядкування, був розширений перелік лісових об'єктів першої групи. Згідно зі ст. 15. Основ лісового законодавства СРСР до них були віднесені колгоспні ліси, що знаходилися в охоронній зоні курортів, національні і природні парки, природні лісові пам'ятники.

На початку 1980-х років до радянського лісового законодавства увійшли два нові законодавчі акти: «Правила відпуску деревини на корені» і про «Державний облік лісів». Уведення в дію цих документів спричинило внесення змін у Правила ведення господарства в колгоспних лісах, які були прийнято 10 лютого 1982 р. і затверджені Міністерством сільського господарства СРСР і Державним комітетом СРСР з лісового господарства.

Процеси, що почалися в СРСР у середині 1980-х років, привели до необхідності внесення доповнень у лісове законодавство. Виходячи із цього, Постановою Ради Міністрів СРСР № 971 від 26 вересня 1990 р. вносилося ряд змін у Положення про колгоспні ліси, які розширили господарські можливості цих підприємств.

Підводячи підсумки дослідження, необхідно відзначити таке.

1. Колгоспні ліси за своїми економічними функціями і правовим режимом були досить близькі до селянських обцинних лісів, які існували до Жовтневої революції 1917 р.

2. В історії розвитку законодавства про колгоспні ліси можна виділити два періоди:

а) з 1930 — по 1948 рр. — відсутність окремого інституту права;

б) з 1948 — 1990 рр. — регулювання колгоспного лісокористування підзаконними нормативно-правовими актами, що склали окремий інститут лісового права.

3. Законодавство про колгоспні ліси в СРСР носило формальний характер, оскільки основні повноваження по управлінню колгоспними лісами мав радянський партійно-господарський апарат, що вирішував усі основні питання, пов'язані з використанням лісів.

Завданням подальших досліджень є розробка закону про колишні колгоспні ліси, що регламентуватиме їхню передачу місцевим органам влади.

Таблиця

Основні нормативно-правові акти, що регулювали режим колгоспних лісів

№ п/п	Назва документа	Вид документа, орган, що видав його	Номер і дата видання
1.	Про землю	Декрет II Всеросійського з'їзду Рад	26 жовтня 1917 р.
2.	Про ліси	Декрет ВЦВК РРФСР	27 травня 1918 р.
3.	Про націоналізацію всіх колишніх казенних, монастирських, міських і поміщицьких земель	Декрет РНК УРСР	20 квітня 1920 р.
4.	Про забезпечення селянства лісами і побічним користуванням з державних лісів УРСР	Декрет ВУЦВК та РНК УРСР	27 травня 1925 р.
5.	Про лісове господарство України	Постанова ВУЦВК і РНК УРСР	1926 р.
6.	Про ліси в заборонній смузі водохоронної зони, переданих колгоспам у вічне користування	Постанова РНК СРСР	15 травня 1937 р. № 786
7.	Про впорядкування користування колгоспними лісами і покращання ведення господарства в них	Постанова РМ СРСР	17 травня 1948 р. № 1608
8.	Положення про колгоспні ліси	Постанова РМ СРСР	22 травня 1948 р.
9.	Про доповнення й зміну Указів Президії Верховної Ради СРСР про розширення прав при виділенні лісосічного фонду колгоспам	Указ Президії Верховної Ради СРСР	25 травня 1956 р.
10.	Про незадовільне виконання постанови РМ СРСР від 17 травня 1948 р. № 1608	Постанова РМ СРСР	19 травня 1952 р. № 299
11.	Положення про колгоспні ліси	Постанова РМ СРСР	25 лютого 1955 р. № 317 17

Закінчення табл.

№ п/п	Назва документа	Вид документа, орган, що видав його	Номер і дата видання
12.	Правила ведення господарства в колгоспних лісах	Міністерство сільського господарства СРСР	30 червня 1955 р.
13.	Положення про колгоспні ліси	Постанова РМ СРСР	4 березня 1968 р. № 144
14.	Правила ведення господарства в колгоспних лісах	Міністерство сільського господарства СРСР Державний комітет лісового господарства СРСР	19 березня 1969 р.
15.	Про внесення змін до «Положення про колгоспні ліси»	Постанова РМ СРСР	17 листопада 1978 р. № 932
16.	Про затвердження «Положення про колгоспні ліси»	Постанова РМ СРСР	26 вересня 1990 р. № 971

Література

1. Амчиславский Я. Л. Лесное законодательство Украины / Я. Л. Амчиславский, С. С. Баталин. — Х. : Изд-во Наркомюста УССР, 1926. — 531 с.
2. Борейко В. «Русский лес» Леонида Леонова: — талантливый трюк, или гениальная случайность? [Электронный ресурс] / Владимир Борейко // Лесная газета. — 2006. — № 2–8. — Режим доступа : [http://lesnayagazeta.forest.ru/news.html?cmd\[144\]-i-143-7535](http://lesnayagazeta.forest.ru/news.html?cmd[144]-i-143-7535).
3. Генсирук С. А. Історія лісівництва в Україні / С. А. Генсирук, О. І. Фурдичко, В. С. Бондар. — Л. : Світ, 1995. — 422 с.
4. Заславская Л. А. Правовое положение колхозных лесов // Правоведение. — 1962. — № 3. — С. 59–68.
5. Исупов Д. Н. Правовой режим лесов СССР / Д. Н. Исупов. — Свердловск, 1970. — 265 с. — (Ученые труды СЮИ им. А. Я. Вышинского).
6. Кіндюк Б. В. Правові засади охорони лісів у Лісовому Уставі 1567 р. Великого князівства Литовського // Держава і право. — 2009. — Вип. 45. — С. 126–130.
7. Мунтян В. Л. Правова охорона лісів Української РСР / В. Л. Мунтян. — К. : Вид-во АН УРСР, 1964. — 84 с.
8. Новак Л. Ліси України та які землі придатні під них / Л. Новак. — Х. : Рад. селянин, 1928. — 55 с.
9. Полное собрание законов Российской империи. Т. 26. (1800–1801) : Законы (19241–20098). — 873 с.
10. Фурдичко О. І. Першопостаті українського лісівництва / О. І. Фурдичко, В. Д. Бондаренко. — Л. : ВАТ «Біблос», 2000. — 369 с.
11. Цветков Б. Н. Идеи ленинского декрета «О лесах» и некоторые теоретические вопросы совершенствования советского лесного законодательства // Правоведение. — 1969. — № 3. — С. 13–19.

Анотація

Кіндюк Б. В. Радянське законодавство про колгоспні ліси. — Стаття.

У статті розглянуті основні етапи становлення і розвитку радянського законодавства, що регулювало правовий режим колгоспних лісів. Відмічена його наступність щодо дореволюційного законодавства про общинні ліси. Зроблений висновок про залежність правового режиму колгоспних лісів від союзного правового регулювання лісової справи.

Ключові слова: селянські ліси, ліси трудового селянства, правовий режим колгоспних лісів, лісокористування.

Анотація

Киндюк Б. В. Советское законодательство о колхозных лесах. — Статья.

В статье рассмотрены основные этапы становления и развития советского законодательства, которое регулировало правовой режим колхозных лесов. Отмечена его преемственность с дореволюционным законодательством об общинных лесах. Сделан вывод о зависимости правового режима колхозных лесов от союзного правового регулирования лесного дела.

Ключевые слова: крестьянские леса, леса крестьянства, правовой режим колхозных лесов, лесопользование.

Summary

Kindyuk B. V. Soviet Law on Collective Farm Forests. — Article.

The article covers the key stages of formation and development of Soviet law on the legal regime of collective farm forests. Its continuity of pre-revolutionary law on community forests is marked. The conclusion about the dependence of the legal regime of collective farm forests on the federal legal regulation of forest affairs is made.

Keywords: peasant forests, forest of the labour peasantry, the legal regime of collective farm forests, forest.

УДК 347.799.1/4

Н. О. Федчун

ЩОДО ПРОБЛЕМ ВИЗНАЧЕННЯ ПОНЯТТЯ «БЕЗПЕКА МОРЕПЛАВСТВА» В ГАЛУЗІ ЗАХИСТУ ТРАНСПОРТНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Ціна аварій на світовому морському флоті останнім часом незмірно зросла, масштаби наслідків набули глобального характеру. Серед різних правових заходів, спрямованих на попередження негативних наслідків людської діяльності на морі, певне місце належить кримінально-правовій охороні безпеки мореплавства.

Відомо, що понятійний апарат є надійним інструментом наукових досліджень та їх практичного впровадження. З огляду на це, важливе теоретичне та практичне значення має встановлення змісту поняття «безпека мореплавства» в галузі захисту транспортної діяльності кримінально-правовими засобами, тобто для правильної кваліфікації дій винних осіб, індивідуалізації їх відповідальності та покарання, розробки методики індивідуального прогнозування злочинної поведінки, з'ясування причин злочинів та проведення заходів щодо їх попередження.

На жаль, на теперішній час у наукових дослідженнях та законодавчій практиці немає однакового, повного та чіткого визначення, а тим більш тлумачення безпеки мореплавства як правової категорії. Окремим аспектам визначення цього поняття приділяли увагу в своїх працях такі вчені, як Г. А. Анцелевич, О. М. Балобанов, О. О. Балобанов, А. Ф. Висоцький, В. В. Деміденко, Д. Коломбос, А. І. Коробеев, В. М. Прусс.

Метою даного дослідження є аналіз існуючих пропозицій й нормативно закріплених дефініцій та визначення змісту поняття «безпека мореплавства».